Ірина Ю. Штулер¹, Юлія М. Неговська²

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ В АНТИКРИЗОВОМУ УПРАВЛІННІ БЕЗПЕРЕРВНІСТЮ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

У статті розкрито визначення концептуалізації ефективності управління витратами в антикризовому управлінні безперервністю діяльності підприємств ресторанного господарства. Щоразу нові умови та виклики вимагають посиленої уваги до управління витратами в антикризовому управлінні безперервністю діяльності підприємств ресторанного господарства, як з боку держави, так і зі сторони власників. Встановлено, що основою метою в антикризовому управлінні безперервністю діяльності підприємств ресторанного господарства є отримання прибутку. Саме за рахунок отриманого прибутку забезпечується розвиток підприємства, відбувається технічне переозброєння та модернізація, задля досягнення конкурентних переваг підприємства ресторанного господарства. Все це обумовлює важливість аналізу прибутку та управління витратами в антикризовому управлінні безперервністю діяльності підприємств ресторанного господарства.

В процесі дослідження встановлено, що концептуалізація нової чи удосконаленої системи управління витратами, то вона може здійснитись лише на основі визначення економічної природи витрат та розробки їх раціональної класифікації. Концептуалізація ефективності управління витратами змогла б надати інформацію, потрібну для прийняття ефективних управлінських рішень в антикризовому управлінні та забезпечити оперативність і аналітичність безперервної діяльності підприємств ресторанного господарства

Доведено, що концептуалізація ефективності управління витратами в антикризовому управлінні безперервністю діяльності підприємств ресторанного господарства є складовою подальшого вдосконалення процесу управління їх господарською діяльністю та покращення їх фінансових результатів.

Визначено, що концептуалізація ефективності управління витратами в антикризовому управлінні безперервністю діяльності підприємств ресторанного господарства має включати спеціальну функцію, спрямовану на переорієнтування ресурсів з метою їх найбільш ефективного розвитку.

Ключові слова: управління підприємством, витрати, управління витратами, антикризове управління, ресторанне господарство, користувачі інформації.

Літ. 25.

DOI: 10.32752/1993-6788-2021-1-236-87-94

Ірина Ю. Штулер, Юлія М. Неговская

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ РАСХОДАМИ В АНТИКРИЗИСНОМУ УПРАВЛІННІ НЕПЕРЕРВНІСТЮ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА РЕСТОРАННОГО ХОЗЯЙСТВА

В статті раскрыто определение концептуализации эффективности управления затратами в антикризисном управлении непрерывностью деятельности предприятий ресторанного хозяйства. Каждый раз новые условия и вызовы требуют повышенного

¹ National Academy of Management. Kyiv. Ukraine.

¹ National Academy of Management. Kyiv. Ukraine.

внимания к управлению расходами в антикризисном управлении непрерывностью деятельности предприятий ресторанного хозяйства, как со стороны государства, так и со стороны собственников. Установлено, что основной целью в антикризисном управлении непрерывностью деятельности предприятий ресторанного хозяйства является получение прибыли. Именно за счет полученной прибыли обеспечивается развитие предприятия, происходит техническое перевооружение и модернизация для достижения конкурентных преимуществ предприятия ресторанного хозяйства. Все это обуславливает важность анализа прибыли и управления затратами в антикризисном управлении непрерывностью деятельности предприятий ресторанного хозяйства.

В процессе исследования установлено, что концептуализация новой или усовершенствованной системы управления затратами, она может осуществиться только на основе определения экономической природы затрат и разработки их рациональной классификации. Концептуализация эффективности управления затратами смогла бы предоставить информацию, необходимую для принятия эффективных управленческих решений в антикризисном управлении и обеспечить оперативность и аналитичность непрерывной деятельности предприятий ресторанного хозяйства.

Доказано, что концептуализация эффективности управления затратами в антикризисном управлении непрерывностью деятельности предприятий ресторанного хозяйства является составной частью дальнейшего совершенствования процесса управления хозяйственной деятельностью и улучшения их финансовых результатов.

Определено, что концептуализация эффективности управления затратами в антикризисном управлении непрерывностью деятельности предприятий ресторанного хозяйства должна включать специальную функцию, направленную на переориентацию ресурсов в целях их наиболее эффективного развития.

Ключевые слова: управление предприятием, расходы, управление расходами, антикризисное управление, ресторанное хозяйство, пользователи информации.

Iryna Yu. Shtuler, Julia M. Negovskaya

CONCEPTUALIZATION OF COST MANAGEMENT EFFICIENCY IN ANTI-CRISIS MANAGEMENT CONTINUITY OF RESTAURANT ENTERPRISES

The article reveals the definition of conceptualization of cost management efficiency in crisis management of business continuity of restaurant enterprises. Each time new conditions and challenges require increased attention to cost management in crisis management of business continuity, both by the state and by the owners. It is established that the main goal in the crisis management of business continuity is to make a profit. It is at the expense of the received profit that the development of the enterprise is ensured, technical re-equipment and modernization takes place in order to achieve the competitive advantages of the restaurant enterprise. All this determines the importance of profit analysis and cost management in crisis management of business continuity.

The study found that the conceptualization of a new or improved cost management system, it can be done only on the basis of determining the economic nature of costs and developing their rational classification. Conceptualization of cost management efficiency could provide the information needed to make effective management decisions in crisis management and ensure the efficiency and analytical continuity of the restaurant business

It is proved that the conceptualization of cost management efficiency in anti-crisis management of business continuity is a component of further improvement of the process of managing their business activities and improving their financial results.

Determined that the conceptualization of cost management efficiency in crisis management of business continuity should include a special function aimed at reorienting resources in order to most effectively develop them.

Keywords: *enterprise management, costs, cost management, crisis management, restaurant business, information users.*

Peer-reviewed, approved and placed: 16.02.2021.

Постановка проблеми. Вирішення питань ефективності управління витратами стало одним із основних в антикризовому управлінні безперервністю діяльності підприємств ресторанного господарства. Щоразу нові умови та виклики вимагають посиленої уваги до управління витратами в антикризовому управлінні безперервністю діяльності підприємств ресторанного господарства, як з боку держави, так і зі сторони власників.

Основою метою в антикризовому управлінні безперервністю діяльності підприємств ресторанного господарства є отримання прибутку. Саме за рахунок отриманого прибутку забезпечується розвиток підприємства, відбувається технічне переозброєння та модернізація, задля досягнення конкурентних переваг підприємства ресторанного господарства. Все це обумовлює важливість аналізу прибутку та управління витратами в антикризовому управлінні безперервністю діяльності підприємств ресторанного господарства [4].

Аналіз досліджень і публікацій. Організацію та розвиток фінансового і управлінського обліку витрат, їх аналіз і контроль досліджували у своїх працях такі вчені як: І. Борисюк [1], Я. Семеняка [1], М. Іванов [4], А. Карпуніна [5], Г. Колісник [6], Л. Свистун [7], Р. Левкова [7], Н. Слободян [8], О. Саухіна [8], М. Харченко [10], Г. Чубірка [11], О. Чумак [13-13], А. Янчев [14] та інші.

Що стосується побудови ефективної системи управління витратами, яка б змогла надати інформацію, потрібну для прийняття ефективних управлінських рішень, то вона може здійснитись лише на основі концептуалізації ефективності управління витратами в антикризовому управлінні безперервністю діяльності підприємств ресторанного господарства. Дослідження цих проблем на сучасному етапі є досить актуальним.

Мета дослідження полягає у необхідності концептуалізації ефективності управління витратами в антикризовому управлінні безперервністю діяльності підприємств ресторанного господарства.

Основні результати дослідження. Ефективність антикризового управління безперервністю діяльності підприємств ресторанного господарства залежить від економічно-грамотного використання усіх видів ресурсів. Таким чином виникає потреба у переході до єдиної системи управління витратами підприємств ресторанного господарства.

Перевагами від впровадження системи антикризового управління безперервністю діяльності підприємств ресторанного господарства є:

- надання якісних послуг;
- низькі витрати та ціни;
- якісна продукція, достовірна інформація про стан ринку;

- гнучке ціноутворення;
- оцінка діяльності кожного підрозділу підприємства ресторанного господарства;
- ефективні та обґрунтовані управлінські рішення [8].

Щодо концептуалізації нової чи удосконаленої системи управління витратами, то вона може здійснитись лише на основі визначення економічної природи витрат та розробки їх раціональної класифікації. Концептуалізація ефективності управління витратами змогла б надати інформацію, потрібну для прийняття ефективних управлінських рішень в антикризовому управлінні та забезпечити оперативність і аналітичність безперервної діяльності підприємств ресторанного господарства [1].

В Україні протягом останніх років, обтяжених пандемією COVID-19 співвідношення доходів і витрат для підприємств ресторанного господарства мало складний характер. Сучасна концепція управління витратами в антикризовому управлінні безперервністю діяльності підприємств ресторанного господарства вимагає виділення управлінської діяльності як першочергової [7].

Концептуалізація ефективності управління витратами на підприємствах ресторанного господарства вимагає ефективного обліку та контролю за витратами. Для цього необхідна розробка та застосування обліково-аналітичної політики, здатної надати достовірну інформацію про фінансовий стан та перспективи розвитку підприємства ресторанного господарства. Концептуалізація ефективності управління витратами в антикризовому управлінні безперервністю діяльності підприємств ресторанного господарства можлива за умови застосування сучасних методів обліку і контролю всіх видів витрат. Актуальності у цьому сенсі набувають дослідницькі роботи та практичні рекомендації, що враховують специфіку роботи галузі та мають спрямованість на її технологічні та економічні відмінності.

Зростання витрат на підприємствах ресторанного господарства обумовлює необхідність пошуку оптимальних методик концептуалізації ефективності управління витратами, адаптованими до потреб керівництва. Концептуалізація ефективності управління витратами в антикризовому управлінні безперервністю діяльності підприємств ресторанного господарства є складовою подальшого вдосконалення процесу управління їх господарською діяльністю та покращення їх фінансових результатів [9].

В процесі концептуалізації ефективності управління витратами здійснюється вибір між альтернативними варіантами стратегічних та поточних управлінських рішень щодо діяльності підприємств ресторанного господарства.

Управління витратами — це складний, багатоаспектний та динамічний процес, що включає управлінські дії, ціллю яких є досягнення високого економічного результату діяльності підприємства. Цей підхід розділяє А.П. Градов, який відзначає, що «управління витратами не завжди повинне

бути спрямоване безпосередньо на економію витрат. Принциповим є забезпечення ефективності цих витрат, тобто одержання прибутку, що реально виправдовує витрати. Саме тому головним в управлінні витратами є запобігання потенційно неефективним витратам» [2].

В основі будь-якої системи управління витратами, а особливо в діяльності підприємств ресторанного господарства лежить класифікація витрат за різноманітними ознаками. Класифікація витрат необхідна для оцінки можливості впливу на ефективність управління витратами та на кінцеві результати діяльності підприємства ресторанного господарства.

Необхідно відзначити, що з метою удосконалення систем управління витратами Н.Г. Данилочкіна розподіляє їх «на три групи за ступенем можливості регулювання: цілком регульовані, частково регульовані або слабо регульовані. Ступінь регулювання витрат багато в чому визначається функціональними сферами, в яких виникають витрати» [3].

Доцільність визначення ефективності управління витратами в антикризовому управлінні безперервністю діяльності підприємств ресторанного господарства за ступенем регулювання очевидна. Проте єдину методику класифікації витрат за ступенем регулювання, що підходить для підприємства ресторанного господарства розробити неможливо, оскільки необхідно врахувати специфіку діяльності кожного конкретного підприємства.

Концептуалізація ефективності управління витратами на підприємствах ресторанного господарства засвідчує, що ступінь ефективності управління витратами буде різною в залежності від періоду та повноважень особи, що приймає управлінські рішення [12]. Адже в довгостроковому періоді є можливість впливати на витрати, які в короткостроковому періоді є сталими, а також витрати персоналу, що є заданими на первинному рівні. Така класифікація дозволяє зрозуміти вплив витрат на діяльність підприємств ресторанного господарства.

Висновки. Отже, ведення підприємством господарської діяльності неможливе без здійснення витрат. Рівень витрат визначає ефективність управління витратами в антикризовому управлінні безперервністю діяльності підприємств ресторанного господарства як в цілому, так і кожного структурного підрозділу. Управління витратами не є самоціллю, але воно необхідне для досягнення підприємством ресторанного господарства визначеного економічного результату, підвищення ефективності роботи [13]. Функції управління витратами первинні стосовно виробництва, тобто для досягнення певного економічного результату спочатку потрібно понести витрати. Тому ціль ефективного управління витратами полягає в досягненні намічених результатів діяльності підприємства в антикризовому управлінні безперервністю діяльності найбільш економічним способом.

Концептуалізація ефективності управління витратами в антикризовому управлінні безперервністю діяльності підприємств ресторанного господарства

має важливе значення, оскільки підвищує конкурентоспроможність підприємства.

Управління витратами, як складовий елемент функції контролю, допомагає оцінити ефективність використання всіх ресурсів підприємства ресторанного господарства, виявити резерви зниження вартості послуг, зібрати інформацію для підготовки планів та прийняття раціональних управлінських рішень.

Концептуалізація ефективності управління витратами в антикризовому управлінні безперервністю діяльності підприємств ресторанного господарства має включати спеціальну функцію, спрямовану на переорієнтування ресурсів з метою їх найбільш ефективного розвитку. Для цього необхідна організація періодичного перегляду наявних пріоритетів в розподілі ресурсів.

1. Борисюк І.О., Семеняка Я.В. Формування системи управління витратами підприємства / І. О. Борисюк, Я. В. Семеняка // *Modern economics*. 2017. № 6. С. 15-23.
2. Градов А.П. Управленческий и производственный учет / А.П. Градов. М.: ЮНИТИ, 2003. 346 с.
3. Данилочкина Н. Г., Танюшин Н.Д. Менеджмент и контроллинг в условиях рыночной нестабильности. Рязань., 2015. С. 51-56. URL : // <http://accounting.fa.ru>
4. Иванов М.В. Концептуальні засади управління витратами на стадії їх формування // *Причорноморські економічні студії*, 2016. № 9 (1). С. 81-86.
5. Карпунина А.П. Основы управленческого учета. К.: Финансы, 2008.
6. Колісник Г.М. Сутність державного регулювання в політиці сприяння управління витратами підприємництва, 2016.
7. Свистун Л.А., Левкова Р.М. Удосконалення системи управління витратами підприємства в умовах нестабільної економіки // *Економіка і регіон*, 2017. № 4. С. 57-62.
8. Слободян Н.Г., Саухіна О.В. Ціноутворення та управління витратами на підприємствах харчової промисловості // *Економічний аналіз*, 2018 № 28 (2). С. 176-181.
9. Управленческий учет / Под ред. Майданчик Б.И. и В.М. Палия. К.: 2008
10. Харченко М.О., Семененко Ю.О. Управління витратами як спосіб оптимізації виробництва // *Сумський державний університет*, 2017.
11. Чубірка Г.І. Методи оптимізації витрат підприємства у ринкових умовах. Науковий вісник Мукачівського державного університету // *Економіка* / 2016. № 2. С. 118-124.
12. Чумак О.В., Андрюшенко І.С. Управління витратами в інформаційно-аналітичній системі підприємств ресторанного господарства : монографія / О.В.Чумак, І.С. Андрюшенко. Харків : Видавець Іванченко І.С., 2016. 268 с.
13. Чумак О.В., Андрюшенко І.С. Інформаційно-методичне підґрунтя аналізу витрат підприємств ресторанного господарства // *Науковий вісник Ужгородського університету / Серія: Економіка*, 2016. № 1 (2). С. 297-301.
14. Янчев А.В., Шеховцова Д.Д. Сучасна концепція організації внутрішнього аудиту в управлінні витратами підприємств ресторанного господарства // *Бізнес Інформ*, 2016. № 7 (462).
15. Гвоздовская В. Управление рестораном, который любит прибыль. URL : http://restorano-off.ru/books/knigi_po_menedzhmentu_i_marketingu/upravlenie_restoranom_kotoryy_lyubit_pribyl/.
16. Велш Елен А., Шорт Деніел Е. Основы финансового обліку / пер. з англ. О. Мінін, О. Ткач. Київ : Основи, 1999. 943 с.
17. Томпсон-мл. А.А., Стрикленд Дж. Стратегический менеджмент. Концепции и ситуации для анализа / пер. с англ. А.Р. Еаниева ; 12-е изд. Москва ; Санкт-Петербург : Вильямс, 2003. 924 с.
18. Завгородний В.П., Савченко В.Я. Бухгалтерский учет, контроль и аудит в условиях рынка. Киев : Блиц-информ, 2017. 832 с.
19. Сопко В.В. Бухгалтерський облік: основи теорії та концептуальні засади побудови : навчально-методичний посібник. Київ : Знання України, 2013. 448 с.
20. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства : навчальний посібник. Київ. : Центр навч. л-ри, 2002. 656 с.

21. Концептуальна основа фінансової звітності, видана Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку від 01.09.2010 № 929 009. URL : [//zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_009](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_009).

22. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

23. Бардаш С.В. Економічний контроль в Україні: системний підхід : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 656 с.

24. Чумак О.В., Андришченко І.С. Аналіз стану й оцінка тенденцій показників розвитку підприємств ресторанного господарства. Бізнес Інформ. 2014. № 12. С. 307–313.

25. Андришченко І.С. Управління витратами операційної діяльності підприємств ресторанного господарства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» ; Харківський держ. ун-т харч. та торгівлі. Харків, 2016. 23 с.

1. Borysiuk I.O., Semeniaka Ya.V. Formuvannya systemy upravlinnia vytratamy pidpriemstva / I. O. Borysiuk, Ya. V. Semeniaka // Modern economics. 2017. № 6. S. 15–23. [in Ukrainian].

2. Hradov A.P. Upravlencheskiy y proizvodstvennyi uchet / A.P. Hradov. M.: YuNYTY, 2003. 346 s. [in Russian].

3. Danylochkyna N. H., Taniushyn N.D. Menedzhment y kontrolynyh v usloviyakh renochnoi nestabilnosti. Riazan., 2015. S. 51–56. [Elektronnyi resur] //accounting.f.a.ru [in Russian].

4. Ivanov M.V. Kontseptualni zasady upravlinnia vytratamy na stadii yikh formuvannia // Prychornomorski ekonomichni studii, 2016. № 9 (1). S. 81–86 [in Ukrainian].

5. Karpunya A.P. Osnovy upravlencheskogo ucheta. K.: Fynansy, 2008. [in Russian].

6. Kolisnyk H.M. Sutnist derzhavnoho rehulivannia v politytsi spriannia upravlinnia vytratamy pidpriemnytstva, 2016. [in Ukrainian].

7. Svystun L.A., Levkova R.M. Udoshkonalennia systemy upravlinnia vytratamy pidpriemstva v umovakh nestabilnoi ekonomiky // Ekonomika i rehion, 2017. № 4. S. 57–62 [in Ukrainian].

8. Slobodian N.H., Saukhina O.V. Tsinoutvorennia ta upravlinnia vytratamy na pidpriemstvakh kharchovoi promyslovosti // Ekonomichniy analiz, 2018 № 28 (2). S. 176–181. [in Ukrainian].

9. Upravlencheskiy uchet / Pod red. Maidanchyk B.Y. y V.M. Palyia. K.: 2008 [in Russian].

10. Kharchenko M.O., Semenenko Yu.O. Upravlinnia vytratamy yak sposib optymizatsii vyrobnytstva // Sumskiy derzhavnyi universytet, 2017. [in Ukrainian].

11. Chubirka H.I. Metody optymizatsii vytrat pidpriemstva u rynkovykh umovakh. Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu // Ekonomika / 2016. № 2. S. 118–124. [in Ukrainian].

12. Chumak O.V., Andriushchenko I.S. Upravlinnia vytratamy v informatsiino-analitychnii systemi pidpriemstv restorannoho hospodarstva : monohrafiia / O.V.Chumak, I.S. Andriushchenko. Kharkiv : Vydavets Ivanchenko I.S., 2016. 268 s. [in Ukrainian].

13. Chumak O.V., Andriushchenko I.S. Informatsiino-metodychne pidgruntia analizu vytrat pidpriemstv restorannoho hospodarstva // Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu / Serii: Ekonomika, 2016. № 1 (2). S. 297–301. [in Ukrainian].

14. Ianchev A.V., Shekhovtsova D.D. Suchasna kontseptsiiia orhanizatsii vnutrishnoho audytu v upravlinni vytratamy pidpriemstv restorannoho hospodarstva // Byznes Ynform, 2016. № 7 (462). [in Ukrainian].

15. Gvozdevskaya, V. Upravleniye restoranom, kotoryi lyubit pribyl [Managing the restaurant that likes profit]. Available at: http://restoranoff.ru/books/knigi_po_menedzhmentu_i_marketingu/upravlenie_restoranom_kotoryy_lyubit_pribyl/

16. Welsh Helen A., Short Daniel E. (1999) Osnovy finansovogo obliku [Basics of financial accounting] / translation from English O. Minin, O. Tkach. Kyiv: Osnovy, 943 p. [in Ukrainian].

17. Thompson M.L., Artur A.A., Striklend G. (2003) Strategicheskii menedzhment. Kontseptsii i situatsii dlia analiza [Strategic management. Concepts and situations for analysis] / translation from English A.R. Yeanieva., 12-th edition. M.: SPb.: Williams, 924 p. [in Russian].

18. Zavhorodnyi, V.P., Savchenko, V.Y. (2017) Buhgalterskiy uchet, kontrol i audit v usloviyakh rynka [Accounting, control and audit in market environment]. Kyiv : Blits-inform, 832 p. [in Ukrainian].

19. Sopko, V.V., Sopko, O.V. (2013) Buhgalterskiy oblik: osnovy teorii ta kontseptualni zasady pobudovy [Accounting : basic theory and concept grounds for construction]. Educational and methodological handbook. Kyiv: Znannya Ukrainy, 448 p. [in Ukrainian].

20. Tsai-Tsalko, Y.S. (2002) Vytraty pidpriyemstva [Expenses of business]. Kyiv : Centre of educational literature, 656 p.[in Ukrainian].

21. Kontseptualna osnova finansovoyi zvitnosti, vydana Radoju z Mizhnarodnyh standartiv buhalterskoho obliku vid 01.09.2010 No. 929 009 [Concept basis of financial reporting issued by Council of International standards of accounting dated 01.09.2010 No. 929 009]. Available at: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_009.

22. Natsionalne polozhennya (standart) bukhhalters'koho obliku i «Zahal'ni vymohy do finansovoyi zvitnosti», zatverdzhene nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 07.02.2013, No 73 [National provision (standard) of accounting i «General requirements to financial reporting», approved by decree of Ministry of Finances of Ukraine dated 07.02.2013 No. 73]. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

23. Bardash, S.V. (2010) Ekonomichnyy kontrol v Ukraini : systemnyy pidkhid: monografiya [Economic control in Ukraine: system approach: Monograph]. Kyiv National Trade and Economic University. 656 p. [in Ukrainian].

24. Chumak, O.V., Andryushchenko E.S. (2014) Analiz stanu i otsinka tendentsiy pokaznykiv rozvytku pidpriyemstv restorannoho hospodarstva [Analysis of the state and evaluation of trends in indicators of restaurant business development]. Business-inform, no. 12. pp. 307-313. [in Ukrainian].

25. Andryushchenko I.S. (2016) Upravlinnya vytratamy operatsiynoyi diyal'nosti pidpriyemstv restorannoho hospodarstva [Management of operating expenses of restaurant business enterprises] (PhD Thesis). Kharkiv: Kharkiv State University of Food and Trade, 23 p. [in Ukrainian].